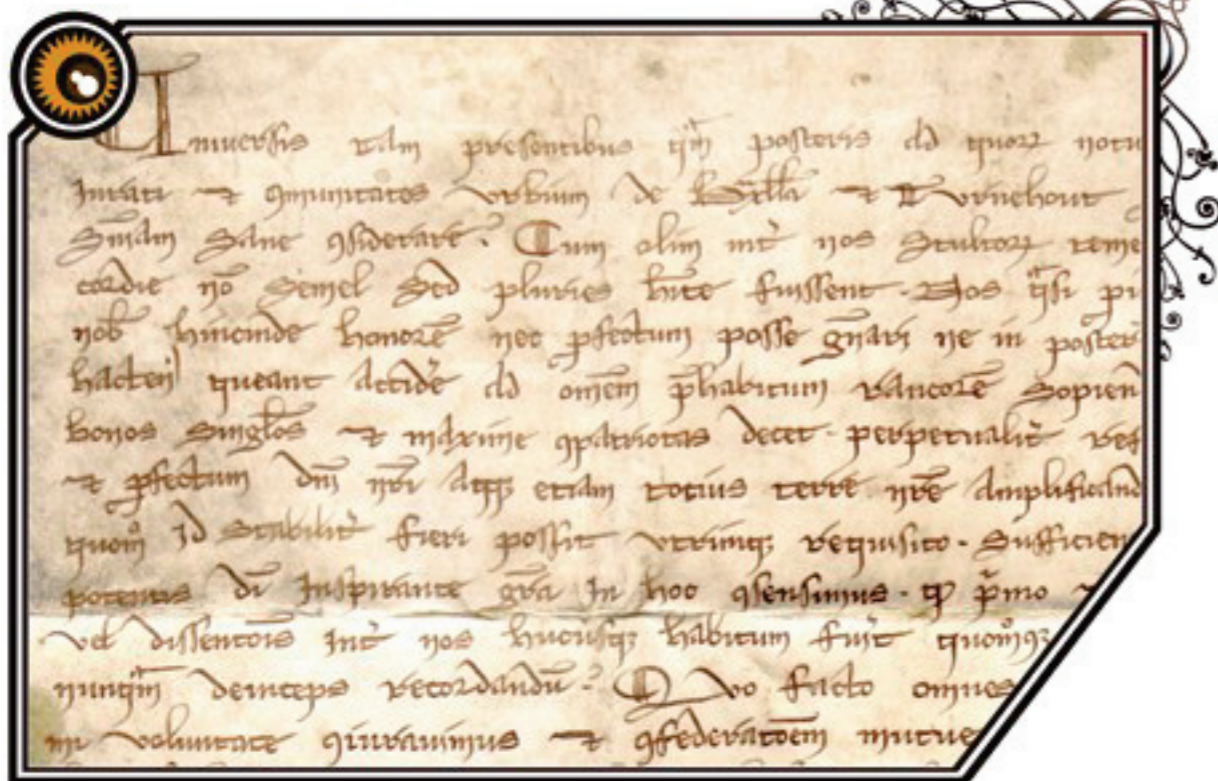

Turnhout en Brussel sluiten een akkoord 1262 Stadsarchief - Erfgoedhuis Turnhout

Een archief is geen collectie. Een collectie wordt kunstmatig samengebracht en kent succes wanneer de aanlegger ervan voorwerpen van zijn favoriete belangstelling fanatiek verzamelt. Zo komt een archief niet tot stand. Een archief groeit organisch. Het stadsarchief is de organisch gegroeide stedelijke administratie. Een document wordt aangemaakt, heeft zijn administratieve of juridische functie, komt in een dynamisch (levend) archief terecht, belandt dan in een semi-dynamisch en tenslotte in een statisch archief: het stadsarchief. Let op: hier is het document niet dood maar krijgt het een nieuwe functie van wetenschappelijke, cultuurhistorische en vulgariserende aard. Vanzelfsprekend doorloopt niet elk document dit curriculum. Sommige mogen vernietigd worden. In de rand van het archief zitten vaak wel collecties, zoals in Turnhout de Wetenschappelijke Bibliotheek Taxandria, ontstaan als handbibliotheek van het museum maar nu een echte en waardevolle onderzoeksbibliotheek van de Kempen met meer dan 60.000 banden. Hier collectioneert men dus "gericht" boeken. Ook het prentenkabinet is een collectie. Foto's, kaarten, postkaarten e.d. Zolang ze van topografische of historische aard zijn horen ze thuis bij het stadsarchief. Zijn ze van kunsthistorische aard in het museum. Het is dus logisch dat een archief normaal aangroeit met recente documenten, bijna nooit met zeer oude, laat staan het oudste dat men bezit. En dit gebeurde toch in Turnhout!

In 1982 vonden wij in een oud register van de accijsrekeningen van 1695 tot 1700 (een soort belasting op het verbruik) een opgevouwen perkament terug, diep verscholen, misschien wel gebruikt als een soort bladwijzer. Bij nader toezien bleek het document van 28 januari 1262 (n.s.) te zijn. In dat jaar sloten een aantal Brabantse steden bilaterale overeenkomsten met elkaar. Het betrof de steden Lier, Antwerpen, Leuven, Zoutleeuw, Geldenaken (Jodoigne), Tienen, Nijvel, Herentals, Zichem, Vilvoorde, Incourt, Gembloers ... en Turnhout.

Het Turnhoutse stadsarchief bewaart de bijstandsakkoorden met Antwerpen en Lier. In Leuven zit het akkoord tussen de stad van de Pietermannen en deze van de Muggenblussers. En wat tarte nu onze verbeelding? Het (weer)gevonden stuk betrof het akkoord tussen Turnhout en Brussel: een belofte om elkaar bij te staan, eventuele geschillen te beëindigen om de vrede en de vriendschap te bevestigen. In dat jaar beleefde het hertogdom Brabant een crisis. U weet misschien dat de hertogen geregeld op het kasteel van Turnhout kwamen. Hertog Hendrik III was gestorven. De opvolger Hendrik IV zwakzinnig. Vanuit het buitenland (Gelderland, Luik) probeerde men invloed te krijgen, maar de hertogin Aleydis kon de Brabantse opvolging veilig stellen en toevertrouwen aan haar tweede zoon Jan I. In dat kader speelden de steden en dus ook Turnhout een rol.

Rest ons het document te beschrijven. Het meet 254 mm. hoogte op 225 mm. breedte met een plica (plooi) onderaan van 33 mm. De zegels van Brussel (St.-Michiel) en Turnhout (het hert) ontbreken, net zoals de aanhechtingskoorden. U ziet wel de perforaties. In die tijd werd een overeenkomst nog echt bezegeld. Een zegel was een waarmede, vergelijkbaar met onze handtekening. Een zegel was misschien wel een middel om de ongeletterdheid van de president-schepenen (nu burgemeester) en de schepenen te camoufleren. Want alhoewel ze ook rechters waren, en zelfs het doodvonnis konden uitspreken, konden zij vaak niet schrijven. De enige bolleboos in de stad - toen - was de secretaris. Het document is in het Latijn. Probeer mee te lezen "Universis tam presentibus quam posteris ad quorum noticiam presens scriptum pervenerit. Scabini, jurati et communitates urbium de Bruxella et de Turnhout salutem". Wij vertalen: Aan allen die nu en die later zullen leven (zo gebeurde de communicatie) en die dit document zullen ter ore komen. De schepenen, gezworenen en de gemeentenaren van Brussel en Turnhout groeten u. En lezen wij dan ook nog de laatste regels "Actum Lovanii sabbato ante purificationem beate marie virginis. Anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo" oftewel: Gegeven te Leuven (de eerste hoofdstad van het hertogdom Brabant) op de zaterdag voor Onze Lieve Vrouw Lichtmis (zo dateerde men en dat was dus 28 januari) van het jaar Onzes Heren 1261. Toch sprak ik van 1262, want onze voorouders gebruikten toen de Paasstijl. Het jaartal veranderde slechts met Pasen en bij alle dagen ervoor moest men één jaartal bijtellen.

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Perkament 1262:

Afmetingen: 254 mm X 225 mm • Plica: 33 mm • Zegels ontbreken op rugzijde
N°20 Visa 10 juni 1739

Inventaris:

Stadsarchief- TRAM 41, Stadhuis / Erfgoedhuis • Grote Markt 1, 2300 Turnhout
Charters

Literatuur:

Harry de Kok, "Het verdrag van 1262 tussen Turnhout en Brussel. Een weergevonden Charter."
In: Taxandria 1982 • nieuwe reeks 54 • p 159 - 162

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, doorklikken naar Object van de Maand). Op deze website vindt u ook meer informatie over TRAM 41 en zijn verschillende componenten.

Contact: TRAM 41, Stadhuis - Erfgoedhuis, Grote markt 1, 2300 Turnhout
Tel: 00 32 (0) 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Marcel Hendrickx, Nachtegalenstraat 11, 2300 Turnhout, 014/ 44 33 11

Met steun van de
Vlaamse overheid

